

M

Pielisensuun Mutalan kivilautinen liesi.

Tämän vuoden toukokuussa Pohjois-Karjalan museon johtaja Aulis V. A. Könönen ilmoitti Kansallismuseoon kivilauden löydöstä, joka oli hiljakkoin tehty Joensuun esikaupungissa Pielisensuun pitäjän Pielisensuun kylän Mutalan kyläkunnassa täysinpalvelleen poliisi-konstaapelin A. Tanskasen omistaman Latolan tilan N:o 549 puutarhassa viemarijohdon ojaa kaivettaessa. Paikan tutkiminen merkittiin esihistoriallisen osaston kesätyöohjelmaan allekirjoittaneen suoritettavaksi.

Professori M. Sauramo kävi paikalla kesäkuussa, totesi viemäriojan reunassa kivilauden leikkauksen ja osastolle jättämässään tutkimusselostuksessa tähdensi löydön muinaistieteellistä ja geologista merkittävyyttä.

Allekirjoittaneen heinäkuussa tekemässä kaivauksessa paljastettiin mainittu kiviliesi kokonaan, kaivettiin lieden lähistöä kymmenen neliömetrin ala, saatiin talteen joitakin irrallisia löytöjä ja otettiin maanäytteitä.

Niinkuin karttaan / ~~(kuva 1)~~ tehdystä merkinnästä näkyy, löytöpaikka sijaitsee Joensuun kaupungin koillispuolella Utraan vievän tien varrella lähellä Pielisjokeen laskevan Kurapuron suuta (kts. myös ~~k. 2~~ ^{vk 1/}). Maa nousee Kurapurosta koillista kohti aivan loivasti saavuttaen lieden kohdalla 3.61 m:n korkeuden ja kohoten heti liesikohdan pohjoispuolella n. puolitoista metriä korkeammaksi loivahkoksi penkereeksi, joka Latolan tienoilla seuraa Utran maantien lounaista reunaa, ~~(k. 2)~~. Tämän penkereen yläpuolelle Tanskanen on rakentanut uuden asuintalonsa ja penkereen alapuolelle raivannut puutarhan ^(krt 2.). Puutarhaan oli ehditty istuttaa marjapensaita, mansikoita ja tomaatteja, ja kasvit oli siirrettävä sivuun kaivauskohdalta.

Maanomistajalle koitunut vahinko korvattiin vaatimattomaksi arvioidulla 125 markan summalla.

Asuinrakennuksesta Kurapurolle päin johtavaa viemäriojaa täytestä puhdistettaessa saatiin näkyviin lieden länsireunan lohkaissut leikkaus, ^(krt 3,4; vk 5.) jonka piirros- ja valokuvat esitetään kuvina 3 ja 4. Leikkauksessa erotettiin seuraavat selvät kerrokset:

1) Ylinnä maanpinnasta lähtien 55 senttiä hienoa hietaa, prof. Sauramon selostuksen mukaan koko seudulle luonteenomaista järven rantakerrostumaa, matalahkoon veteen syntynyttä sedimenttiä.

2) N. 5 senttiä mutamaista, hyvin lahoa turvetta ja sen alla humusläiskiä ja valkomaata.

3) Turpeen alla jälleen samanlaista hienoa hietaa kuin ylimmässä kerroksessa.

4) 75 - 100 senttiä syvässä nokisia, hauraiksi palaneita kiviä ja niiden päällä ja seassa tuhkaa ja hiiliä sekä alla punertavaa palomaata.

5) Kiveyksen alla taas samanlaista rantahietaa kuin 1. ja 3. kerroksissa.

Erikoispiirteenä pantiin merkille, myös valokuvassa 4 näkyvät, kaksi päällekkäistä turvejuovaa, jotka vaakasuorasta turvekerroksesta pistäytyivät vinottain liesikiveyksen pintaan.

75 senttiä liedestä etelään otettiin maanäyte I 114 senttiä korkeana yhtämittäisenä rautapeltikouruun puristettuna kappaleena. Maanäyte II otettiin samalla lailla 40 senttiä liedestä pohjoiseen, ja sen korkeus oli 128 sm.

Viemäriin itäpuolelle eheäksi jäänyttä lieden osaa ^(vk 6-9.) ~~(vk 5)~~ paljastettaessa kaivettiin samalla ympärystä kerta kaikkiaan kymmenen neliometriä, ^(vk 3,4.) samoin kuin leikkauksessa niin myös tasokaivauksessa ylin puolta metriä vahva hiekkakerros osoittautui asutusjätteistä aivan puhtaaksi, eikä siinä myös tavattu luontaisia mukulakiviä. Hiekka oli hienoa, tasaista, kohtalaisen kiinteätä, helppoa kaivaa ja havaintojen tekoon kiitollista.

50 - 55 senttiä syvässä tuli vastaan leikkauksessa nähty ja kuvattu turvekerros, joka maanpinnan mukaisesti koillista kohden kohoten levisi kautta kaivauksen ja jatkui joka taholle sen reu-

nojen ulkopuolelle. Turpeessa ei ollut asutusjätteitä.

Kivikautinen kulttuurikerros tuli esille turpeen alta, ja siinä näkyi jonkun verran valkomaata ja hiukkasen hiilensiruja-kin, mutta ei palomaata eikä luunpalasia. Kulttuurikerros voitiin oikeastaan todeta vain esinelöytöjen mukaan, ja ne esiintyivät kaivauksessa - vasta mainittavaa liedenkohtaa lukuunottamatta - kaikkialla heti turvekerroksen alla. Kulttuurikerros oli siis aivan ohut, ehkä vain pari senttiä, ja sen laatu voitaisiin sopivimmin määritellä nimittämällä sitä löytötasoksi.

Irrallisia löytöjä karttui:

Iskukiviä	1	kpl.
Kvartsisia kaapimia	6	"
-"- nuolenkärkiä	1	"
-"- iskelmiä		9 kpl.
Luunpalasia		2 "
	yhteensä	8 kpl. 11 kpl.

1937 S.M.)

Iskukivi (k. 6) on pitkäkäs gneissimukula, jonka toisessa päässä on iskujen aiheuttamia lohkeamia ja murtumia.

1937 S.M.)

Kaapimet (k. 8, 9) on tehty teknillisesti hyvänlaisesta, tiiviistä, harmahtavasta kvartsista, ja terät on huolellisesti retusoitu. Kolme kaapimista on eheää, kolme särkynyttä.

1937 S.M.)

Nuolenkärki on tasateräinen, kyljet viistoiksi isketyt (k. 7).

Kuten edellä huomautettiin, ei irrallisia löytöjä ollut varsinaisessa löytökerroksessa lieden kohdalla. Tällä kohdalla irralliset löydöt sijoittuivat n. 15 senttiä syvemmälle lieden päällimmäisten kivien tasalle *1937 S.M.)* (k. 3), ja siitä löytyivät edellä *1937 S.M.:m)* mainittu iskukivi, (kuvassa 9 esitetty kaavin ja toinen luunpala.

Lieden kohdalla täten syvemmälle painuva löytötaso seuraa asutuksen aikuista maanpintaa, joka niinikään on ollut kuopanteella maahan kaivetun kiveyksen kohdalla. Monista samalla lailla kaivettuun maakuoppaan perustetuista kivikautisista liesistä *1937 S.M.:m)* esitetään vertailtavaksi (kuvan 10 liesi, jonka kirjoittaja kai-

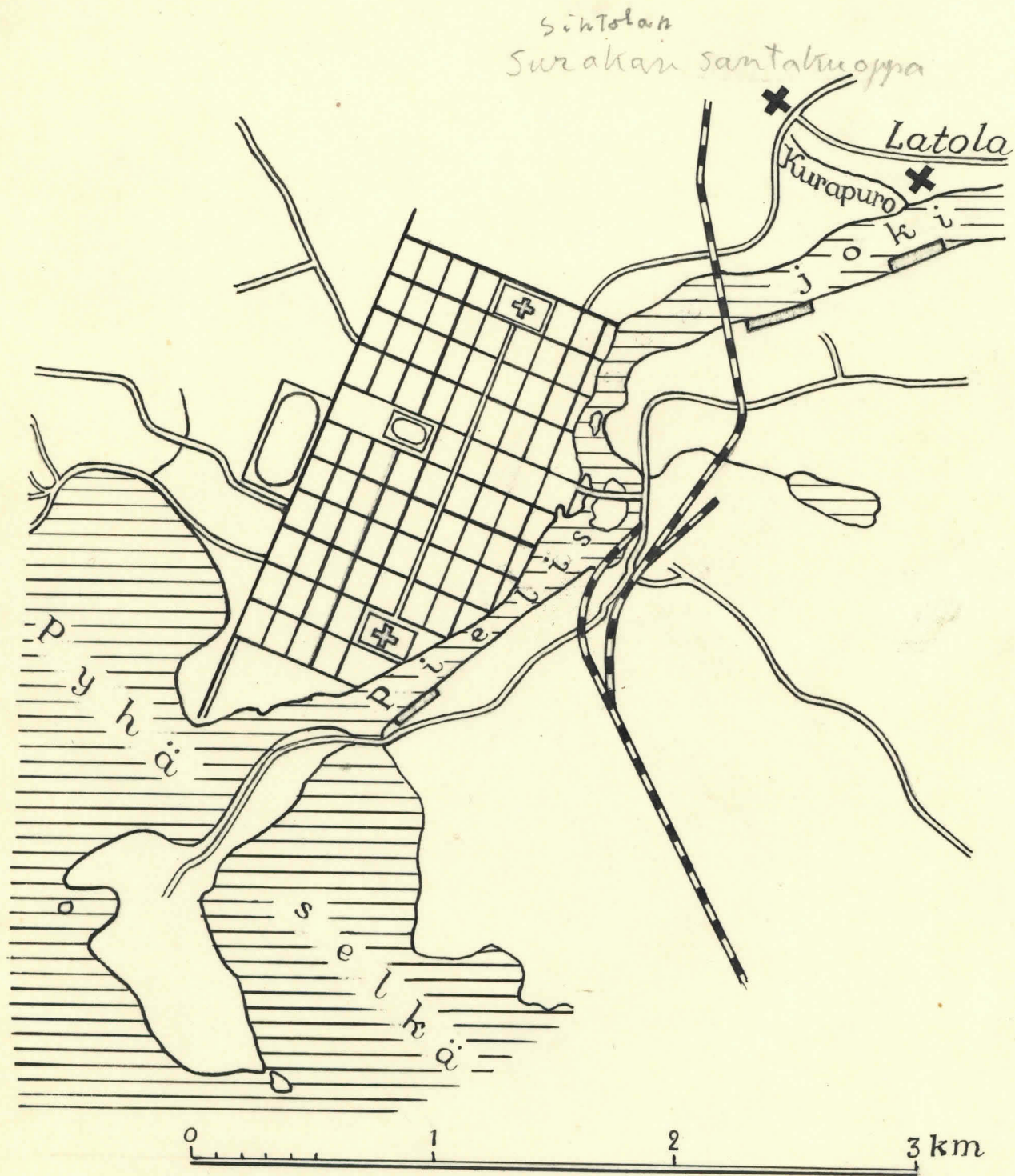
voi ja kuvasi Pihtiputaan Pöhlökankaalla 1926. Pihtiputaan lieden kohdalla maanpinta oli peräti 30 sm kuopalla, niinkuin liesikin oli tätä Latolan liettä suurempi. Pihtiputaan liesikuopan syvyys oli kokonainen metri, Latolan lieden syvyyden ollessa leikkauksen kohdalta 45 sm, mutta keskeltä nähtävästi ainakin 60 sm.

Puhdistuksen, kartotuksen ja valokuvauksen jälkeen Pielisen suun Latolan liesikiveys peitettiin purkamatta paikoilleen.

Helsinki 14/IX 1937.

J. Tälvi.

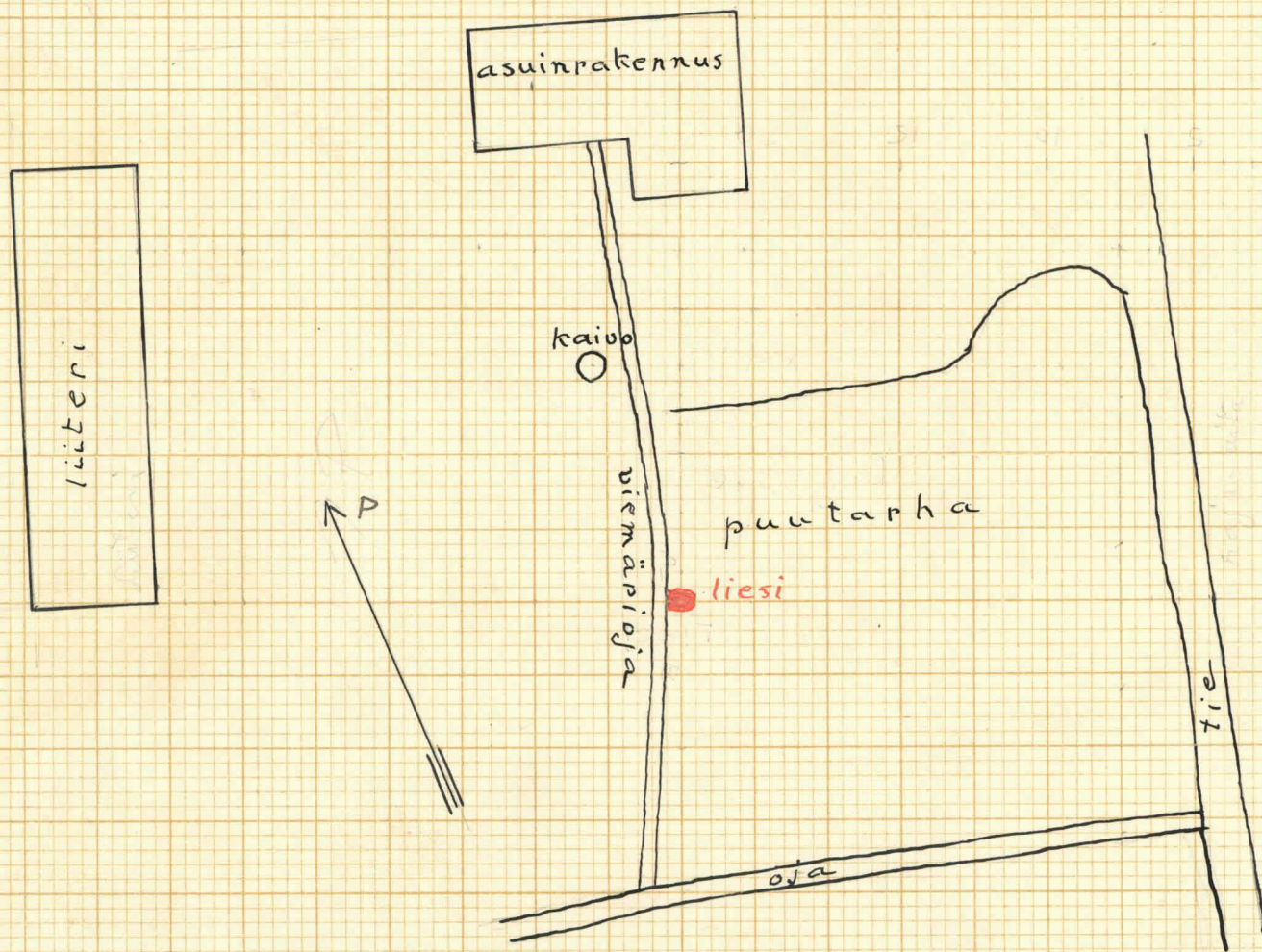
Kartta 1.

Pielisen suu, Mutala, Latola.
Kivikautisen lieden löytö:
paikalla. S. P. 1937.

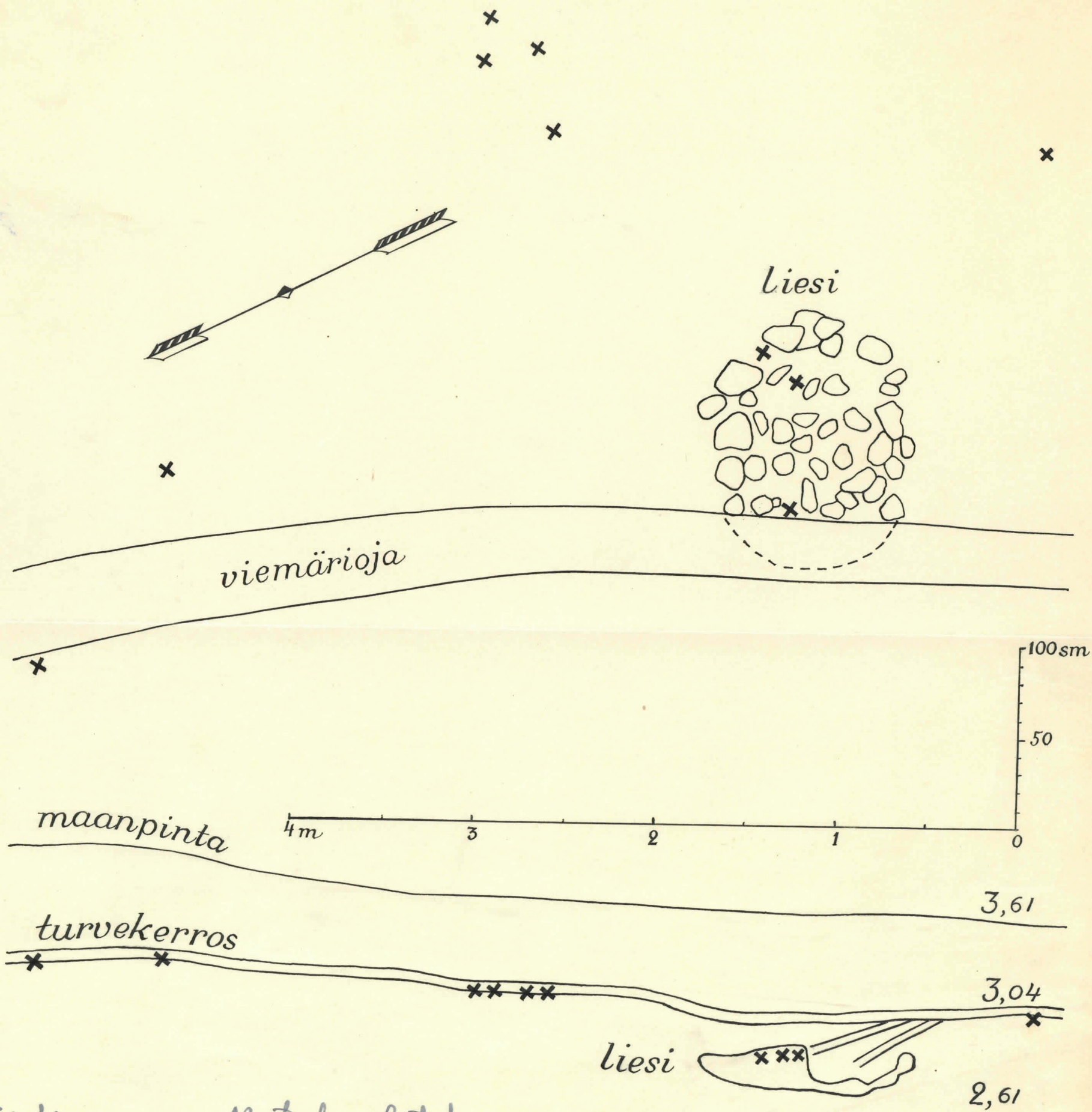
Pielisensuu, Mutala
A. Tanskanen tila
Latola N° 549

S.P. 1937.

0 5 10 15 20 m

25
20
15
10
5

Pielisen enu, Mutala, Latola.
 Kivik. Nieri. S. P. 1937.

Pielisen suu, Mutala, Latola,
S. P. 1937.

11243, a, b.

1. Oikealla uuden rakennuksen edessä kiviti. liesi.
Vasemmalla Pielisjoki ja sen takana Joensuu kaupunaki.
Keskellä Kurapuro. Valok. itäkoillisesta kansakoulun kohdolta.

Pielisensuu, Mutala,
latola. S.P. 1937.

11944

2. Kurapuro lounaasta.
Joessa seisoo pelinän
kohdalla Tanskasen uuden
ulkotuonerakennuksen vie-
ressä Mivikkautimen lie-
takana kansakoulu, jou-
ka vierestä otettu vlt' l.

3. Lieden kaivami-
nen. Ylimmät kivet
näkyvissä. Luoteesta
valokuvattu.

11946

11947

4. Lieden perkaaminen.
Ylimmät kivet jätetty ta-
vallista korkeammalle,
koska koetettiin liedestä-
otia ivaallisia löytöjä
Miveystä siltä nojoittamatta.

Pielisensuu, Matala,
latola, S. P. 1937.

11948

11948

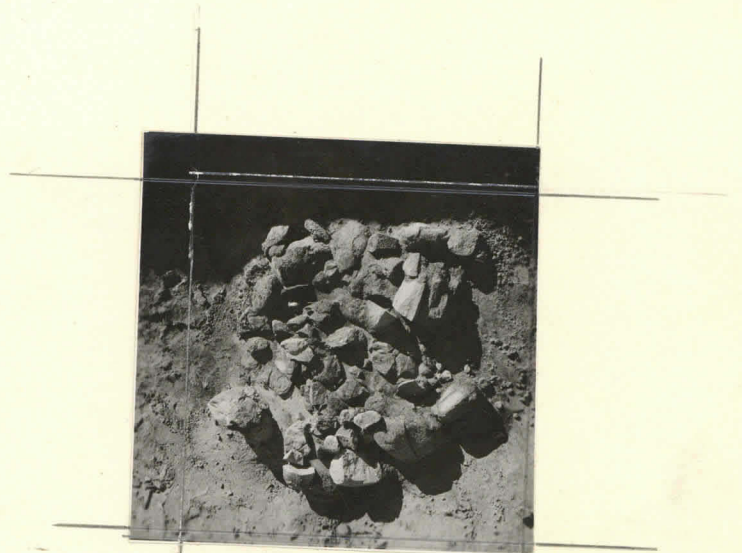
5. Lieden poikkileikkaus viemä:
rijoaa myöten. Vrt kart 3.

4. Leikkaukskuva Kivilieden koldalta.
Keskellä turvekermos vinottaisine
kaakautumiseen ja niiden alla
kiveys. Valokuva otettu väkän viistoon
ylhäältä alaspäin.

← 90 mm →
4679

5. Kivilieteri puholistettuna.
Edessä okeä kausipää,
Takana viemärijojan
murttama leikkauks.

← 90 mm →

7679

4679

← 90 mm →
Turvekermos Surakan
santakuopassa Mutalassa.

Pielisensuu, Mutala,
datda. S.P. 1937.

11249

6. diezi kaakosta.

11250

7. diezi ludeesta.

11251

8. diezi koillisesta.

11252

9. diezi pohjoisesta.

Pielisensuu, Mutala,
Suraikan samentakuoppa.
S.P. 1937.

11953

10. Samentakuoppa
kaakosta. Kuopan
reunaleikkauksessa
näkyvissä turvejuova.

11956

11. Turvejuovan per-
kaaminen maan-
näytteen ottamista
varten.

11957

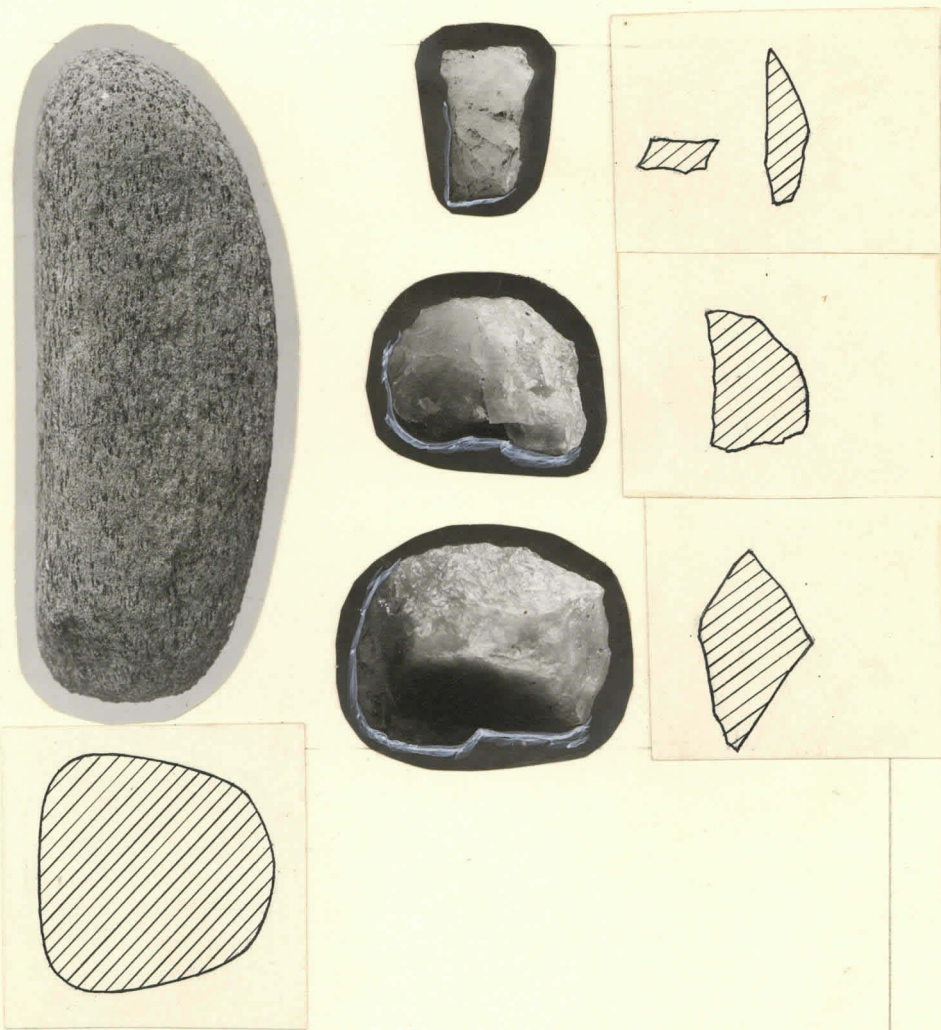
12. Maanäytteen
ottaminen ranta-
leikkauksilla.

11958

13. Maanäytteen
ottaminen.

Pielisensuu, Mutala, Katola,

K. 6-9. Latolan esinelöytöjä.
6 iskukivi, 7 tasakärkinen nuoli,
8 ja 9 kaapimä.

SM 1937